



סבת התשע"ד



בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל
גלות מצרים והגאולה לעתיד לבא
לפרשת שמות (על פי שיעור של הרב משה ליכטנשטיין)

של ישעיהו. כלל הפרקים הללו שהפטרה נמצאת בתוכם מאופיינים ע"י שפה קשה המכילה משחקי מלים, חזרה כפולה על מלים וצלילים, תחביר תמציתי המוותר על מלות מעבר ושימוש רב בדימויים.

שני חלקים: ההפטרה מתחלקת באופן ברור לשני חלקים:

1. הפטרה חלק א' מתחילתה (כו,ו) ועד הבטחת קבוץ הגלויות שבסוף הפרק (כו,ג)

ו הַבָּאִים יִשְׂרָשׁ יַעֲקֹב יִצְיָ וּפְרַח יִשְׂרָאֵל וּמְלֵאֵוּ פְּנֵי-תַבַּל תִּנְבֹּה. ז הַכְּמֶכֶת מִכֹּהוּ הִכֹּהוּ אִם-כֹּהֲגוּ הֲרִגְוּ הֲרָגוּ ח. בְּסִסְאָהּ בְּשִׁלְחָה תְּרִיבְנָה הֲגָה בְּרוּחוֹ הַקְּשָׁה בְּיוֹם קָדִים. ט לִכֹּן בְּזֹאת יִכְפֹּר עוֹן-יַעֲקֹב וְזֶה כָּל-פְּרֵי הַסֹּר חֲטָאתוֹ בְּשׂוּמוֹ כָּל-אֲבָנֵי מִזְבַּח כְּאֲבָנֵי-גֹר מִנְפָצוֹת לֹא-יִקְמוּ אֲשֶׁרִים וְחַמְנִים. י כִּי עִיר בְּצִוְרָה בְּדָד נוֹה מְשַׁלַּח וְנִעְזָב כְּמִדְבָּר שָׁם יִרְעָה עֵגֶל וְשָׁם יִרְבֹּץ וְכֻלָּה סַעֲפִיָּה. יא בִּיבֶשׁ קִצְיָה תִשְׁבְּרְנָה נְשִׁים בָּאוֹת מֵאִירוֹת אוֹתָהּ כִּי לֹא עִם-בִּינּוֹת הוּא עַל-כֵּן לֹא-יִרְחַמְנוּ עֲשֵׂהוּ וְיִצְרוּ לֹא יִחַנְנוּ. יב וְהִיא בְּיוֹם הַהוּא יִחַבֵּט ה' מִשְׁבַּלֵּת הַנְּהַר עַד-נַחַל מִצְרַיִם וְאַתֶּם תִּלְקְטוּ לְאַחַד אֶחָד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. יג וְהִיא בְּיוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׂוֹפָר גְּדוֹל וּבָאוּ הָאֲבָדִים בְּאַרְצָ אֲשׁוּר וְהִנְדַּחִים בְּאַרְצָ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לֵה' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם.

2. הפטרה חלק ב': נבואת התוכחה הבאה בעקבותיה (כח,א-יג וכט,כב-כג).

א הוּי עֲטָרַת גְּאוֹת שְׁכָרֵי אֶפְרַיִם וְצִיץ נָבֵל צְבִי תִפְאָרְתוֹ אֲשֶׁר עַל-רֹאשׁ גֵּיא-שְׁמָנִים הַלּוּמִי יִין. ב הִנֵּה חֲזַק וְאַמְץ לְאֲדָנִי כְּזֶרֶם בְּרֹד שְׁעַר קֶטֶב כְּזֶרֶם מִיַּם כְּבִירִים שְׁטָפִים הִנֵּחַ לְאַרְצָ בִּיד. ג בְּרִגְלִים תִּרְמֶסְנָה עֲטָרַת גְּאוֹת שְׁכָרֵי אֶפְרַיִם. ד וְהִיָּתָה צִיצַת נָבֵל צְבִי תִפְאָרְתוֹ אֲשֶׁר עַל-רֹאשׁ גֵּיא שְׁמָנִים כְּבִכּוֹרָה בְּטָרָם קִיץ אֲשֶׁר יִרְאֶה הָרְאָה אוֹתָהּ בְּעוֹדָה כְּכַפּוֹ יִבְלַעְנָה הַ בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה צְבָאוֹת לְעֲטָרַת צְבִי וְלְצִפִּירַת תִּפְאָרָה לְשֶׁאֵר עַמּוֹ. ו וְלָרוּחַ מְשַׁפֵּט

כפל עניינים - שתי הפטרות

הפטרת פרשת שמות אינה אחידה; מנהג אשכנז הוא לקרוא את "הבאים ישרש יעקב" (ישעיהו כז,ו-כח,ג) וכתב-כג) ואילו מנהג עדות המזרח הוא להפטיר ב"דברי ירמיהו" (ירמיהו פרק א'). פיצול זה הוא מרחיק לכת ולא מצאנו דוגמתו בשאר הפטרות השנה. בשיעור הזה נטפל בהפטרה האשכנזית, היות וההפטרה הספרדית נקראת לכל הדעות ולכל העדות כהפטרה הראשונה של תלתא דפורענותא וכבר עסקנו בה. שני נושאים בפרשה

לפני שנדון בהפטרה עצמה, נשאלת השאלה מה משמעות הפיצול בין מנהג האשכנזים למנהג הספרדים. הרב משה ליכטנשטיין מציע ששורש העניין הוא בכך ששני נושאים מרכזיים מעסיקים את התורה בפרשת שמות ושניהם עולים על במת התורה לראשונה בפרשה זו. הראשון הוא גלות ישראל ושעבודם ע"י עם זר, והשני הוא נבואת משה רבנו, שנקודת המפגש ביו הנושאים הללו היא כמובן מינויו של משה להיות מושיען של ישראל. כפל העניינים הוא העומד בבסיס שני המנהגים. כל אחד מהמנהגים התמקד באחד משני העניינים הללו וכך נוצר הפיצול; המנהג האשכנזי החליט להקדיש את ההפטרה למציאות של גלות, ובחר בהפטרת ישעיהו כאחד מן הפרקים הרבים בתנ"ך העוסקים בנושא הזה, ואילו המנהג הספרדי מתייחס למשה ותפקידו כנביא הנשלח לגאול את העם, ולשם דיון בנבואת משה, הקדשת ירמיהו היא הבחירה המתבקשת, היות ואף ירמיהו נשלח לעם כנביא האמור להדריך אותם הדרכה רוחנית-היסטורית¹.

הסגנון המליצי: נבואת "הבאים ישרש יעקב" לקוחה מישעיהו פרקים כ"ז-כ"ח והיא כתובה בסגנונו המליצי

1 גם לפרק בירמיהו יש שני מוקדים: א. הקדשת ירמיהו וב. החרבן הקרב ובא. לכן, המנהג הספרדי קורא אותו פעמיים במשך השנה; בפרשת שמות מפאת נבואתו של ירמיהו ובמקביל לשליחתו של משה כנביא, ובהפטרה הראשונה של תלתא דפורענותא כהתייחסות לחרבן, ובזיקה לימי בין המצרים שהיא נקראת בהם.

התהליכים ההיסטוריים אינם תמיד ברורים לאדם ברחוב (וגם למומחים למיניהם) וגם איננו בהכרח מעניין אותו. מבחינת חייו, הגלות היא עובדה קיומית שלא נראה שום סיכוי לשנותה.

אף ישראל במצרים חשו כך. השלטון המצרי היה יציב, חזק, רודני וריכוזי, כפי שניתן ללמוד מסיום ספר בראשית ומפרשתנו. הגלות נמשכת עשרות בשנים ואין קצה נראה באופק. תגובותיהם הקשות של בני ישראל כלפי משה בסוף הפרשה, והמטולטלת שבין תקוה לאכזבה שבאה בה לידי ביטוי, מלמדים אל נכון על עומק הייאוש בו ישראל שרויים.

נבואתו של ישעיהו באה להתמודד עם התחושות הללו המלוות את הגלויות לדורותיהם וגלגוליהם. מלבד עצם ההבטחה לקיבוץ גלויות, ישעיהו מדגיש את מושג "היום ההוא". אף בפרקים הקודמים בספר המובילים לקראת הפטרתנו, הנביא עושה שימוש רב במושג הזה. קיומו של "היום ההוא" וההבטחה הנבואית על קיומו באים לבשר לעם את אפשרות המהפך ההיסטורי. לפעמים, ההיסטוריה פועלת בצורה הדרגתית והאדם חש בשינויים הללו, ומרגיש שקיימת התקדמות במציאות ההיסטורית שהוא נתון בתוכה אך, לפעמים, השוני איננו הדרגתי אלא פתאומי - בבחינת "משפיל גאים ועוזר דלים" - בן רגע משתנית המציאות ההיסטורית. קודם לכן, האדם חש שאין שינוי כלל ואיננו מזהה תהליכים היסטוריים ולפתע, השתנה הכל; אם הוא מודע למושג "היום ההוא" אזי הצפיה לקראת אותו יום והאמונה באפשרות התגשמותו מברחות את הייאוש ומעודדות את הרוח ברגעים הקשים.

בהקשר זה, כדאי אף לעמוד על טיב הגאולה. המודל המוצג ע"י ישעיהו בפסוקים הללו הוא גאולה מכוח עליון המתערב בהיסטוריה ("אתערותא דלעילא"). תקיעת השופר הגדול ביום ההוא, המזמנת את הנדחים מכל קצוות תבל לשוב לירושלים ולהר ד', מסמלת פעולה אלקית ולא יוזמה אנושית. פעולתה במקומות שונים ובמציאויות היסטוריות שונות (אשור ומצרים) מתאפשרת בגלל היותה נגרמת מלמעלה ולא כתוצאה מפעילות אנושית, המוגבלת להווי היסטורי מסויים. גם זה משום אופייה של גאולת "היום ההוא" כגאולה פתאומית הפורצת את גבולות ההיסטוריה ומפתיעה את האדם שבגלות.

בכך מקביל התהליך המתואר ע"י ישעיהו לגאולת ישראל במצרים. אף שם, העם לא נגאל מכח יזמתו ומעורבותו אלא הגאולה נעשתה בידי שמים. לאמירה "אני ולא מלאך אני ולא שרף, אני ד' ולא אחר", ראוי להוסיף גם אני ולא בשר ודם, או בלשון חז"ל "אני ולא

ליושב על-המשפט ולגבורה משיבי מלחמה שְׁעָרָה. ז וגם-אֵלֶּה בֵּינָם וּבְשֹׁכְרֵי תַעֲנוּ כִּהְיוּ וְנָבִיא שָׁגוּ בְשֹׁכְרֵי נְבִלְעוּ מִן-הַיַּיִן תַּעֲנוּ מִן-הַשֹּׂכֵר שָׁגוּ בְרָאָה פָּקוּ פְּלִילִיָּה. ח. כִּי פֶל-שְׁלֹחֲנוֹת מָלְאוּ קִיא צָאָה בְּלִי מְקוֹם. ט אֶת-מִי יוֹרֵה דְעָה וְאֶת-מִי יָבִין שְׁמוּעָה גְּמוּלִי מִחֶלֶב עֲתִיקֵי מִשְׁדִּים. י. כִּי צוֹ לָצוּ צוֹ לָצוּ קוֹ לָקוּ קוֹ לָקוּ זְעִיר שָׁם זְעִיר שָׁם. יא. כִּי בְּלַעְגֵי שְׂפָה וּבְלִשׁוֹן אַחֲרֵת יִדְבֵר אֶל-הָעַם הַזֶּה. יב. אֲשֶׁר אָמַר אֲלֵיהֶם זֹאת הַמְּנוּחָה הַנִּיחוּ לַעֲנִף וְזֹאת הַמְּרַגְעָה וְלֹא אָבּוֹא שְׁמוּעַ. יג. וְהִיָּה לָהֶם דְּבַר-יְהוָה צוֹ לָצוּ צוֹ לָצוּ קוֹ לָקוּ קוֹ לָקוּ זְעִיר שָׁם זְעִיר שָׁם לְמַעַן יִלְכּוּ וְכִשְׁלוּ אַחֲוֹר וְנִשְׁבְּרוּ וְנוֹקְשׁוּ וְנִלְכְּדוּ.

החלק הראשון עוסק בעיקר בנחמה ואילו החלק השני בתוכחה, ואף החטאים הרמוזים בשני החלקים שונים בתכליתם כפי שנראה בהמשך, כך שמדובר בשתי נבואות שונות. ואכן, החצי השני נפתח במילת פתיחה ("הוי") המעידה על כך שיש כאן נבואה חדשה².

נקודת המוצא של ההפטרה נעוצה בכך שמציאות מתמשכת של גלות מולידה ייאוש קשה. העם יוצא לגלות בגלל שגוי חזק ואמיץ מגרש אותו מן הארץ ומושיב אותו בכוח בארץ אחרת. בשעת מעשה, כשהעם מוגלה בכוח הזרוע ע"י גוי שפושט על הארץ, הקושי והטרגדיה נעוצים בסבל, בהרג ובאכזריות המופעלים כנגד הגולים בעת המלחמה וההגליה. החרב, הרעב והשבי פוגעים פגיעה אנושה וטרגית ביחיד ובכלל. ברם, לאחר מכן, נולד הייאוש. שלא כמלחמה, שהיא בעצם הגדרתה מציאות לא יציבה והאפשרות והתקווה לשינוי ומהפך דרמטי קיימת, הרי שהגלות לארץ רחוקה וחזקה איננה נותנת פתח לציפיות מעין אלו. מצב של גלות קבועה בעקבות מלחמה מביאה לידי ייאוש מפאת התחושה שהמציאות הקיימת לא תשתנה. האומה השלטת חזקה ורודנית, אין לעם את הכוח להתמודד עמה, ובמידה שהשלטון יציב הוא נראה כמאריך ימים מבלי אפשרות להחליפו. גם במידה ומתחוללים שינויים המערערים על יציבות השלטון, אין הם תמיד גלויים לעין אלא נודעים רק למפרע ובחכמה שלאחר מעשה, כך שלאנשים החיים קודם למהפך, מציאות חייהם של גלות וגעגועים נראית כבלתי ניתנת לשינוי. מי שזוכר את תחושת מסך הברזל שמסביב לרוסיה הסובייטית עד לשלהי המאה העשרים, התודעה שהשלטון הקומוניסטי יחזיק מעמד כמו ברזל, וההשלכות שהיו להכרה הזאת על יהודי רוסיה ודורשי שלומם. חשוב גם לזכור שהמבט ארוך הטווח של

2 פירוש דעת מקרא רואה בפסוק "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול" (כו, יג) לא רק את נקודת הסיום של המחצית הראשונה של ההפטרה אלא של כלל ספר ישעיהו! בין אם נסכים לכך ובין אם לא - ולא כאן המקום לדון בזה - ודאי שניתן ללמוד מכך שלכל הפחות מדובר בנקודת האמצע של ההפטרה.

להישג האישי - שהם ניכרים בה היא הגאווה והשכרות, והציץ שהם לובשים כתפארתם הוא ציץ נובל דהיינו הנאה רגעית וחולפת. במשפט אחד, מדובר בחברה הדוניסטית שכל מעייניה נתונים למיצוי הנאת העולם הזה, עם כל השחיתות המוסרית והחברתית הנלווה לזה. השכרות, הגאווה, היין, השמן המבושם והשכר מאפיינים את עולמם הקיומי ואלו הם שאיפותיהם.

הנביאים, וישעיהו בכללם, נלחמו מלחמת חרמה כנגד התופעות הללו, בראותם בהן רעל רוחני ומוסרי. אם ההנאה שולטת על האדם במקום שהאדם ישלט על ההנאה, אזי האדם ירד מדרגתו הרוחנית והשחית את דרכו. בפרקנו, כבמקומות אחרים, ישעיהו טורח להדגיש את זמניותה ואי חשיבותה של ההנאה הרגעית ("ציצת נובל צבי תפארתו... כבכורה בטרם קיץ אשר יראה הראה אותה בעודה בכפו יבלענה") ואת כיעורה ("כי כל שלחנות מלאו קיא צאה").

כמו כן, הנביא מאשים בראש ובראשונה את ההנהגה במצב המושחת שנוצר ("כהן ונביא שגו בשכר, נבלעו מן היין, תעו מן השכר, שגו ברואה פקו פליליה"). גם העובדה שישעיה מניח את האשמה לפתחה של ההנהגה ורואה בהם את האחראים למצבו של העם, אינה חידוש, וניתן לראות בזה קו מנחה השזור לאורך תוכחות הנביאים לישראל. ההנהגה, ולא האדם הפשוט, היא האשמה המרכזית במציאות הרוחנית הקשה. מלבד אשמתם למצבם של השכורים המתהוללים, הרי שאף נוצרה מציאות של חלל רוחני, כי ההנהגה הזניחה את תפקידה ואיננה מספקת את ההדרכה הרוחנית הנצרכת. אין את מי שילמד, ידריך ויכוון את העם, ואפילו תינוקות של בית רבן אינם מקבלים את החינוך המגיע להם: "את מי יורה דעה ואת מי יבין שמועה, גמולי מחלב עתיקי משדים".

הדוניזם כבסיס הריחוק

מה היא תפקידה של נבואה זו כהפטרה? התשובה לכך היא כי הנבואה באה להצביע על הריקבון הבסיסי המביא את העם להיענש ולגלות. אין מדובר במעשה העבירה הבודד אלא בתשתית הרוחנית הכללית. הנביא מזהה את ההדוניזם כבסיס הריחוק מן הקב"ה בפרט, ומהחיים הרוחניים בכלל. אם החצי הראשון של ההפטרה התמקד בעבודה זרה, אזי החצי השני המשלים אותו עוסק בנהנתנות, שהרי שתי הבעיות הללו יכולות להביא את העם לריחוק מן הקב"ה המחייב עונש קיצוני כגלות.

ברם, הם שונים מאד באופיים. חטא עבודה זרה איננו נעשה בהכרח מתוך מרדף אחר תענוגות והעמדת האדם במרכז אלא, אדרבה, פעמים רבות הוא יופיע בתקופות של מתח רוחני וחיפוש דתי. החוטא איננו מואס בחיי

השליח", דהיינו משה פועל מכוח עליון ולא כבא כוחם של ישראל.

כאמור, עיקר קטע הראשון של ההפטרה הוא נחמה, אך רמוזה בקטע גם סיבת השארותם של ישראל בגלות, והיא חטא ע"ז: "לכן בזאת יכופר עוון יעקב, וזה כל פרי הסיר חטאתו, בשומו כל אבני מזבח כאבני גיר מנפצות, לא יקומו אשרים וחמנים". העמדת המזבחות לע"ז והקמת האשרות הינם החטא שישעיהו מציב לפתח העם כמאריך את הגלות. עבודה זרה - ורק עבודה זרה - היא העברה שבעוכריהם. אמנם, ישראל חטאו אף בחטאים אחרים, אך עבודה זרה היא המחייבתם, והעיר על כך הרד"ק:

3. הרד"ק

"אע"פ שיש בם עונות אחרים זהו עיקר עוונם, האשרים וחמנים שהם עובדים אותם".

הטעם לכך ברור. שאר החטאים הינם מעשים אסורים ושליילים אך הם נעשים במסגרת מערכת היחסים שבין ישראל לקב"ה. הוא אלקינו ואנו עמו; אין העבירות מבטלים את הקשר שבין האדם למקום אלא נעשים במסגרתו. עבודה זרה, לעומת זאת, מבטלת את כלל הזיקה כי משמעותה היא העדפת האליל על פני הקב"ה כאדון, כאב וכבן זוג. לכן, התני"ך מלא במטאפורות של נאמנות, בגידה וזנות ביחס לעבודה זרה, וזאת משום ששאלת הנאמנות העקרונית והבסיסית, ולא קיום הפרטים הנקודתיים, היא העומדת במוקד העניין. רק כלפי ע"ז משתמשת התורה בלשון קנאה (עיין רמב"ן שמות כג), כי היא מתיימרת להחליף את הקב"ה וליצור מערכת יחסים חליפית עם ישראל. לאור זאת, ישעיהו ממקד את הגלות בעבודה זרה, כי רק היא מביאה לגירוש מן ה"בית" דהיינו ארץ ישראל, כי בגלל עבודה זרה נחשבו ישראל כבוגדים שאינם ראויים לדור במקומו של הקב"ה.

לסיכום, החצי הראשון של ההפטרה היא נבואת נחמה המבטיחה לעם השרוי בעומק הגלות את קיצה ולכן היא מתאימה לפרשת שמות, בה אמור האדם לחוש את אורך הגלות והייאוש הנלווה לכך. מנגנון הגאולה וקיבוץ הגלויות ייעשה בידי שמים אך מותנה בכך שישראל מתנערים מזיקתם לעבודה זרה.

הנהנתנות האגוצנטרית

החצי השני של ההפטרה מהווה מתקפה חריפה של ישעיהו על החברה הגבוהה של תקופתו מפאת הנהנתנות, האגוצנטריות וחוסר האחריות החברתית שלהם. כל תכלית חייהם היא ההנאה; היין, השכרות והשמן המבושם והערב הם הנותנים טעם לחיים, ומסביב לדברים הללו הכל סובב. העטרת - סימן ההיכר

ישראל בו לקו. רבי נחמיה אומר: באספטי (4) שהיכו המצרים את ישראל בו לקו"
"בסאסאה בשלחה תריבנה' (כ"ז, ח) - לקה ואחר רב שלח, שנאמר: ויהי בשלח פרעה" (שם).

"את מי יורה דעה ואת מי יבין שמועה' (כח, ט) - זה משה, מלמד שהחזירוהו על כל המצרות ולא ינק" ועל דרך זה ניתן עוד להוסיף כתובים מזכירים, כמו 7. ישעיה כ"ז, ו:

"ציץ ופרח ישראל ומלאו פני תבל תנובה"

המזכיר את הכתוב בפרשה (שמות א', ז):

"ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם"

8. ישעיה כ"ח, יב:

"אשר אמר אליהם זאת המנוחה הניחו לעיף וזאת המרגעה ולא אבוא שמוע"

המזכיר את חששו של משה לבשר את הגאולה (שמות ד, א):

"והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי"

חשש שלכאורה התקיים, כאמור בפרשה הבאה (שמות ו, ט):

"ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבדה קשה"

הקשר לפרשה

התורה אינה מוסרת בשום מקום על סמך מה נתחייבו ישראל גלות במצרים. עובדת השעבוד והמהלכים המובילים לקראתו מפורטים בכתוב, אך הסיבה הרוחנית להיותם נתונים בגלות אינה מפורטת כלל. ההיה זה עונש על חטא מסויים, כעבודה זרה, התבוללות, שנאת חנם וכד'? או שמא השעבוד היה בחינת ייסורין ללא חטא על מנת לצרפם? הכתוב אינו מפרט.

קריאת הפטרת של ישעיהו - הממקדת את חטא העם בתקופתו והמדגישה את הסכנה הרוחנית לדורות בגאווה ההדוניסטית - בפרשה העוסקת בגלות באה להזהירנו מן הסכנות הללו במציאות חיינו כאן ועכשיו, ואיננה באה כקביעה פרשנית על מה שהיה במצרים. עם זאת, ייתכן שרמז יש כאן שאף במצרים התדרדרו ישראל לידי נהנתנות והיא העומדת בשרש בעיותיהם. על כל פנים, תפקיד הפטרה הוא להזהירנו מסכנות האורבות לנו ולהתייחס למצבנו, יותר מאשר להוות פרשנות למציאות שהיתה, ואין לכחש שמסר זה רלבנטי ביותר למציאות חיינו.

הרוח וברצון לחבור לישות הנמצאת מעבר לעולמו אלא הוא מולך שולל וטועה בבחירתו. חטאו הוא חטא הבגידה.

הנהנתן, לעומתו, איננו ממיר את הקב"ה ואין הוא בוחר בקשר עם אל אחר אלא הוא מפתח אטימות רוחנית המפריעה לו לפרוץ מחוץ לעולמו החומרי-גשמי ומסנוור אותו לראות בהנאה גרידא את מהות החיים. העדר הקשר עם הקב"ה איננו בגלל יחסיו עם גורם זר, אלא הוא נובע מחוסר יכולתו לפרוץ את מסגרת עולמו הצר ומהעדר הרצון לאתגר רוחני. החטא הוא חטא החומריות.

שניהם מביאים את הגלות, וכנגד שניהם נלחם ישעיהו. עם זאת, אין ספק שבהפטרנו, המלחמה כנגד ההדוניזם חריפה וחזקה יותר. שלא כחצי הראשון, המנוסח בדרך נחמה תוך כדי התניית הגאולה בעזיבת העבודה זרה, החצי השני נלחם חזיתית ובדרך תוכחה קשה כנגד הנהנתנות. כמו כן, אף הגאולה הרמוזה בה ("ביום הוא יהיה ד' צב-אות לעטרת צבי ולצפירת תפארה, לשאר עמו") מוגבלת בהיקפה שהרי היא מובטחת רק לשאר עמו.

איזכור יציאת מצרים בהפטרה

4. יש שביקשו לראות במילה 'הבאים' את המשותף

לפרשה ולהפטרה. בפרשה -

"ואלה שמות בני ישראל ה באים מצרימה"

בהפטרה

"ה באים ישרש יעקב"

(ראה בפירושו של עמוס חכם בסידרת דעת מקרא בהערה 46 שם). ולפי? הקשר הוא ניגודי. בפרשה באים אל הגלות, ובהפטרה באים ושבים מן הגלות. אבל רש"י שם בישעיה פירש את 'הבאים' כבאים מצרימה, וז"ל:

5. רש"י בישעיה

"הלא ידעתם מה עשיתי בראשונה, הבאים למצרים אשר השריש יעקב, צצו ופרחו שם עד אשר מלאו פני תבל תנובה"

אבל פרשנים אחרים פירשו 'הבאים' היינו הימים הבאים, כשהנשוא חסר בפסוק (ראה: ראב"ע; רד"ק; מצודות) והכתוב מדבר אפוא על גאולת העתיד.

כמו כן בנבואה זו נזכרת גלות מצרים - אם זו ההיסטורית ואם אחרת אקטואלית בכמה דרשות חכמים

6. דרשת החכמים - ילק"ש:

"הכמכת מכהו הכהו' (כ"ז, ז) - רבי יהודה ורבי נחמיה. רבי יהודה אומר: במקל שהיכו המצרים את